

СТРИГУЛЬ Л.С., канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»

ЛЯХ В.В., студент, НТУ «ХПІ»

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах виникла проблема визначення ролі та місця підприємства на ринку, головна мета вирішення якої полягає в проведенні детальної оцінки його фінансового стану. На теоретико-методологічному й емпіричному рівнях проблема здійснення такої оцінки тісно пов'язана з необхідністю вибору функціонально-цільових її критеріїв. При виборі критеріїв оцінки, як свідчить вивчення літературних джерел, думки вчених мають деякі розбіжності. Так, В.А.Гаврилова та В.М.Біленька [1] розглядають більш широкий спектр показників, однак він недостатній. Автори, в основному, докладно розглядають забезпечення цінних паперів підприємства (облігацій та акцій), що мають певний інтерес для інвесторів. При цьому в тіні залишаються показники ефективності використання засобів підприємства.

Деякі автори, зокрема В.А. Малич, І.Т.Балабанов [2; 3], для врахування фактора користувача як критерію оцінки фінансового стану пропонують використовувати синтезований рейтинг, який є середньою сумою балів по всіх досягнутих показниках. Проте такий підхід нівелює принципи, закладені в методиці, і тим більше не може відповісти на питання як поліпшити фінансовий стан підприємств. В.А.Малич [2] рекомендує в якості критеріїв обрати платоспроможність підприємства і його фінансові результати, а при оцінці платоспроможності за допомогою одного і того ж коефіцієнту робити спробу судити і про фінансову стійкість. Детальніше стан підприємства можна проаналізувати використавши методику оцінки фінансового стану підприємства за І.Т.Балабановим [3]. Однак наведені даним автором показники доходності, фінансової сталості, кредитоспроможності й інші припускають детальний розгляд окремих моментів господарської діяльності підприємства, що виступає вже завданням економічного аналізу. Крім того, окремі показники лише підтверджують один одного, загромаджуючи вихідні дані зайвою інформацією. А відсутність граничних значень більшості показників змушує використовувати метод порівнянь. Наведені ж значення показників вимагають уточнення, оскільки вони базуються на даних банків, що не зовсім правильно. Відомо, що банку, як користувачу інформації, притаманне перестраховування, особливо в нинішніх умовах.

Достатньо обґрунтованою щодо критерію оцінки фінансового стану підприємства є пропозиція таких авторів, як Т.Г. Бенъ та С.Б. Довбня [4]. Вони вважають, що значна кількість показників, які характеризують фінансовий стан підприємства у різних його аспектах, часом не дозволяє скласти цілісне уявлення про дійсний стан справ. Це зумовлює необхідність здійснювати комплексну інтегровану оцінку фінансового стану. Для цього доцільно використовувати систему коефіцієнтів, яку автори умовно ділять на такі групи: коефіцієнти ліквідності; коефіцієнти фінансової незалежності; коефіцієнти якості активів.

Російський вчений В.В. Ковальов [5] рекомендує проводити оцінку фінансового стану за системою показників, які відображають фінансовий стан

підприємства і є зручними для користувачів, оскільки дозволяють проводити обчислення за доступною для них інформацією: коефіцієнтів оцінки майнового стану; коефіцієнтів ліквідності; коефіцієнтів фінансової стійкості; коефіцієнтів ділової активності; коефіцієнтів рентабельності; коефіцієнтів оцінки положення на ринку цінних паперів.

Досить докладно розглянуті критерії та показники фінансового стану підприємства, а також наведені граничні значення цих показників у методиці М.Г.Чумаченка [6]. Запропонована автором система показників оцінки фінансового стану, на наш погляд, повною мірою характеризує фінансовий стан підприємства.

Таким чином, проведення дослідження існуючих методик оцінки фінансового стану підприємства дозволяє зробити висновок, про наявність великої кількості різноманітних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, проте всі вони мають певні недоліки. На нашу думку, більшість вітчизняних авторів не враховують особливостей перехідного періоду економіки України, їхні розробки не достатньо відповідають вимогам комплексності та повноти аналізу фінансового стану підприємства.

Всі вищевказані методики розглядають або не всі сторони діяльності підприємства, або пропонують детальний розгляд окремих її елементів. В першому випадку дається неповна картина фінансового стану підприємства, в другому - потрібне проведення значної кількості розрахунків і відповідно більш докладна інформація, що не завжди є доцільним.

Проведені дослідження спеціальної літератури, свідчать також про наявність великої кількості показників, за допомогою яких вчені та практики рекомендують здійснювати оцінку та аналіз фінансового стану підприємства. Результати дослідження також показали, що і в зарубіжній, і у вітчизняній практиці немає чітко регламентованої кількості фінансових коефіцієнтів. В економічній літературі спектр показників запропонованих для оцінки фінансового стану достатньо широкий.. Багато з них різними авторами називаються по-різному (хоча дуже часто формули їх обчислень співпадають) та мають різну встановлену граничну межу, а також склад їх у різних методиках корінним чином відрізняється. Таким чином виникає необхідність розробки методики, що дозволить об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства.

Методичні рекомендації, що надаються різними міністерствами і відомствами, спрямовані на аналіз фінансового стану підприємства, яке знаходиться в умовах приватизації, санації, банкрутства, аудиторських перевірок тощо. Прикладом такої методики є "Методика проведення поглибленого аналізу фінансово - господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій". Але використовувати такі методики для аналізу фінансової стійкості та платоспроможності у повному обсязі не є доречним та необхідним. Адже дані методики розробляються для надання методичної допомоги фахівцям Агентства з питань запобігання банкрутства, спеціалістам міністерств, відомств, податкових органів, подання пропозицій щодо доцільності внесення підприємства до Реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій тощо.

Список літератури: 1. Гаврилова В.А. Методика оценки финансового положения предприятия в условиях рынка. // В.А. Гаврилова, В.Н. Беленькая - Санкт Петербург: СПГФИ, 2003 г. - 89 с. 2. Малич В.А. Анализ финансовой деятельности предприятия. // В.А. Малич - Санкт Петербург, 1999г. - 60с. 3. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. - 2-е изд., доп. // И.Т. Балабанов - М.: Финансы и статистика, 2001.-208с. 4. Бень Т.Г. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2000. – № 7. – С.48–55.. 5. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 560 с. 6. Болюх

М.А. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.